

Гурбик Юрій

старший викладач

Мелітопольський інститут державного та муніципального управління «Класичного приватного університету»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Незважаючи на активізацію дослідницьких зусиль, спрямованих на аналіз питань рекреації і туризму, певні аспекти державного регулювання цієї сфери залишаються недостатньо розкритими. На сьогодні у вітчизняній науці не вистачає праць, які б комплексно розглядали аспекти та проблеми державного регулювання рекреаційно-туристичної сфери. Головним чином теоретичні дослідження в нашій країні спрямовані на проблеми державного регулювання туристичної сфери, а рекреаційна сфера якщо і розглядається то дуже поверхнево або як додаток до туристичної сфери. Тому необхідні нові розробки науково обґрунтованих теоретичних і практичних рекомендацій щодо державного регулювання рекреаційно-туристичної сфери в Україні. Теорія та практика державного регулювання рекреаційно-туристичної сфери повинна базуватися та узгоджуватися з методами державного регулювання економіки, які ґрунтуються на методології державного управління. Це дасть змогу нашій державі раціонально та ефективно реалізовувати свої стратегічні прагнення в сфері рекреації та туризму.

У вітчизняній науковій літературі значна увага приділяється дослідженню сутності методів державного регулювання економіки (табл. 1).

Якщо інтегрувати дані визначення методів державного регулювання економіки, то можна шляхом здійснення екстраполяції зробити таке узагальнююче визначення методів державного регулювання рекреаційно-туристичної сфери - це сукупність засобів, заходів та способів впливу держави на рекреаційно-туристичну сферу з метою створення або забезпечення стабільних умов її функціонування та розвитку відповідно до інтересів суспільства.

Таблиця 1

Визначення поняття « методи державного регулювання»

№ з/п	Автор, джерело	Визначення поняття
1	Л.І. Дідківська , Л.С. Головка[2]	Сукупність способів, прийомів та засобів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни.
3	Г.М.Калетнік[3]	Сукупність конкретних регулюючих засобів впливу на заінтересований об'єкт для вирішення конкретно поставлених завдань
6	С.М Чистов[8]	Способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення умов їхнього ефективного функціонування відповідно до напрямків державної економічної політики. Кожен метод ґрунтується на використанні сукупності інструментів (регуляторів,

		важелів).
--	--	-----------

Значна увага у вітчизняних наукових колах приділяється і питанням класифікації методів державного регулювання економіки. Наведемо у таблиці 2 класифікації методів деяких українських вчених, а також зазначимо критерії на основі яких вона здійснювалася.

Якщо розглянути класифікацію методів державного регулювання, наведені у таблиці 2.1, то можна побачити, що існує багато підходів та критеріїв щодо їх систематизації та видового розподілу, часто однакові за змістом методи знаходяться в площинні застосування різних класифікацій. Це залежить від того, що кожен дослідник даної проблематики ставить перед собою різні цілі і завдання в процесі упорядкування методів державного регулювання економіки, спираючись на обрану ним систему методології та власне науково-теоретичне осмислення.

На наш погляд не досить є правильною думка деяких вітчизняних вчених, коли ототожнюються непрямі методи з економічними (Д.М. Стеченко, Г.А. Оганян тощо). Ми вважаємо, що механізми застосування економічних методів характеризуються своєю різнобічністю, а тому можуть набувати форм, як непрямого впливу (грошово-кредитна політика, бюджетна політика тощо), та і прямого впливу (наприклад у вигляді субвенцій, дотацій тощо).

Перша група методів буде виходити із критерію форм впливу держави на суб'єкти економіки, та складатися із прямих та непрямих методів. Даний поділ методів державного регулювання економіки як показує наше дослідження є притаманним практично для всіх класифікацій.

Прямі методи державного регулювання економіки не передбачають створення додаткового матеріального стимулу, не загрожують фінансовими збитками і спираються на силу державної влади [7, с. 69].

Методи непрямого регулювання використовують з метою формування сприятливого економічного середовища, яке змушує суб'єктів ринкової економіки діяти в потрібному для держави напрямі [4].

Друга група методів державного регулювання рекреаційно-туристичної сфери буде ґрунтуватися на інституціонально-організаційному критерії, та складатися з адміністративно – правових, інституційних, економічних (прямого і непрямого впливу) та морально-етичних.

Таблиця 2

Класифікація методів державного регулювання економіки у вітчизняних науковців

№ з/п	Автор, джерело	Класифікація	Критерії
1	Савченко В.Ф.[6]	Прямого впливу, непрямого впливу	Методи впливу
		Адміністративні, економічні, інституційні	Організаційно-інституційні
2	В.М. Гриньова[1]	Прямі, непрямі	Форми впливу

		Правові, адміністративні, економічні, пропагандистські	Способи впливу
3	Д.М. Стеченко [7, с. 69-70]	Прямі, непрямі	Форми впливу
		Правові, адміністративні, економічні	Засоби впливу
4	Г.А. Оганян [5, с.257-258]	Макроекономічні, мезоекономічні, мікроекономічні	Рівень державного втручання
		Проринкові, антиринкові	Спосіб взаємодії з ринковим механізмом
		прямого(адміністративного) впливу, непрямиго (економічного) впливу	Ступінь втручання в економіку

Д.М. Стеченко зазначає, що правові методи регулювання розвитку економіки передбачають прийняття законів і законодавчих актів Верховної Ради України, видання Указів Президента, а також вироблення механізму їх реалізації і контролю [7, с.71].

Близькими за змістом до правових методів є адміністративні методи, які розглядають, як прямий вплив держави на розвиток національної економіки, через заходи заборони, дозволу і примусу. В. М. Гриньова відзначає, що адміністративні методи реалізуються через ієрархію управління економікою за допомогою виконання обов'язкових посадових інструкцій, розпоряджень і обов'язків. А основними інструментами адміністративних методів регулювання є: ліцензії, квоти, санкції, стандарти, норми, державні замовлення, ціни [1].

Економічні методи, як ми вже відмічали більшість дослідників відносять до методів непрямиго (опосередкованого) впливу держави на економіку країни. Так, Г.А. Оганян вважає, що використання методів економічного впливу не призводить до втручання держави у процес прийняття рішень економічними суб'єктами, а лише створює передумови для їх самостійного вибору, який би співпадав з метою державної економічної політики [5, с.258].

Морально-етичні або пропагандистські методи державного регулювання рекреаційно-туристичної сфери — це звернення держави до гідності, честі й совісті людини (підприємця, працівника і т.ін.). Вони включають заходи виховання, роз'яснення і популяризації цілей і змісту регулювання, засоби морального заохочення тощо. Суть цих методів полягає в тому, щоб формувати й підтримувати в людей певні переконання, духовні цінності, моральні позиції, психологічні настанови щодо діяльності держави [8].

На основі проведеного аналізу методів державного регулювання економіки та їх класифікацій було розроблено інтегроване визначення методів державного

регулювання рекреаційно-туристичної сфери, як сукупності засобів, заходів та способів впливу держави на рекреаційно-туристичну сферу з метою створення або забезпечення стабільних умов її функціонування та розвитку відповідно до інтересів суспільства, а також обґрунтовано доцільність класифікувати методи державного регулювання рекреаційно-туристичної сфери на прямі(адміністративно-правові, інституційні, економічні) та непрямі (економічні, морально-етичні).

Список використаних джерел:

- 1.Гриньова В.М. Державне регулювання економіки: Підручник./ В.М. Гриньова, М.М. Новікова- К.: Знання, 2008.- 398 с.
- 2.Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник./ Л.І. Дідківська, Л.С. Головка.-К.: Знання-Прес, 2000.-209 с.
- 3.Калетнік Г.М. Державне регулювання економіки : Навчальний посібник / Г.М. Калетнік, А.Г. Мазур, О.Г. Кубай.-К.: Хай-Тек Прес, 2011.- 427 с.
- 4.Ніколенко Ю.В. Політична економія : Підручник / Ю.В. Ніколенко.- К.: Центр учбової літератури, 2009.- 632 с.
- 5.Політична економія: Навчальний посібник /Г.А.Оганян, В.О.Паламарчук, А. П. Румянцев та ін.; За заг. ред. Г. А. Оганяна. — К.:МАУП, 2003. — 520 с.
- 6.Савченко В.Ф. Національна економіка : Навчальний посібник / В.Ф. Савченко.- к.: Знання, 2001.- 310 с.
- 7.Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: Навчальний. посібник./ Д.М. Стеченко.-К.: МАУП, 2000.-176 с.
- 8.Чистов С.М. Державне регулювання економіки. Навчальний посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.— К.: КНЕУ, 2000.- 208 с.